

MAT I SKOLEN

Utprøving av skolemåltid ved fire skoler i Nord- Trøndelag.

Målsettingen med prosjektet Skolemåltid har vært å prøve ut modeller for felles skolemåltid på utvalgte skoler i Nord- Trøndelag. Dette skulle gi kunnskap om riktig kosthold og gi grunnlag for gode kostvaner, godt læringsmiljø og godt sosialt miljø. Prosjektet skulle identifisere flaskehals og suksessfaktorer for å gi kunnskap og erfaringer for andre skoler som ønsker å starte opp. Og ikke minst skulle erfaringer fra de ulike prosjektene ved skolene gi grunnlag for diskusjoner på hvordan dette kan bli varige ordninger for skolene i Nord- Trøndelag. Forsøket har pågått i skoleåret 2012/2013.

I forkant av prosjektet ble det foretatt en kartlegging av omfanget av matservering ved skolefritidsordninger, grunnskoler, videregående skoler og skolefritidsordninger i Nord- Trøndelag (TFoU-rapport nr. 6 2012) hvor det kom fram at rektorene ved 98 skoler har størst tro på effekter av skolemåltidet når det gjelder elevenes konsentrasjonsevne, kostholdsvaner og sosialt miljø. Men rektorenes holdning til skolemåltidet varierte mye ut i fra en avveining av om dette skal være skolens ansvar eller foreldrenes. Foreldre og barn/ungdom er i rapporten i stor grad positive til mat i skolen, men dette avhenger selvsagt av pris og kvalitet.

22 skoler søkte om å få delta i prosjektet. Snåsa skole, Nærøysundet skole, Meråker skole og Verdalsøra ungdomsskole fikk tildelt midler etter søknad for å etablere et eget prosjekt ved hver skole basert på ulike organiseringer, interesser og muligheter.

Prosjektet har vært finansiert av midler fra Gjensidigestiftelsen og Helsedirektoratet. Eiere av prosjektet har vært Fylkesmannen, KS og Oppvekstprogrammet. Trøndelag Forskning og Utvikling (TFoU) er engasjert for å dokumentere erfaringene fra prosjektskolene og for å utrede og hente inn kunnskap og erfaringer fra utprøvingen. Denne rapporten blir ferdigstilt og presentert på KS samling i slutten av november i år.

De fire prosjektskolene har organisert og gjennomført servering av skolemåltidene ulikt. En skole har servert og tilrettelagt to smøremåltider for alle elevene hver dag, gratis. Skolens mål har vært at elevene skal spise sunnere mat på skolen og at de skal ta med seg disse vanene hjem. En annen har vekslet mellom varm mat, brød, salat med fokus på lokale mat- og kulturtradisjoner. Tilbudet har vært daglig og en skole har innført foreldrebetaling på kr 100,- per barn, per måned. Skole nr. 3 har gitt tilbud om gratis skolelunsj to dager i uka, smøremåltid. Her har fokuset vært på integrering av minoritetselever. Den siste skolen har variert mellom to frokostmåltider og to lunsjer i løpet av uken. Gitt som et gratis tilbud. En ønsker å understøtte folkehelsearbeidet og bl.a. forebygge overvekt og fedme.

Utgiftene knyttet til skolemåltidet kan todeles. Prisen for maten per elev, per måltid, per skole, har ligget mellom 7 og 13 kroner. I tillegg kommer det kostnader knyttet til arbeidet med å få dette gjennomført. Her ser vi at prisen ligger mellom 8 og 20 kroner. Dette vil være avhengig av omfanget på matserveringen, antallet elever og hyppighet.

Administrativ og politisk forankring er en viktig faktor for etablering av skolemåltid som en varig ordning. Snåsa skole viderefører ordningen etter prosjektperioden. Snåsa kommune har som eneste kommune i prosjektet behandlet skolemåltidet politisk. Vedtak om videreføring er gjort i kommunestyret.

Meråker skole viderefører også skolemåltidet. Når tilgangen på personell som skulle arbeide med ordningen var på plass, ble ordningen bestemt videreført høsten 2013.

Innføring av ordningen med felles skolemåltid er mer enn diskusjonene om elevene skal ha med matpakke hjemmefra eller ikke. Skolemåltidet handler om matkultur, mattradisjoner, kvalitet, miljø, helse og læringsmiljø.

I St. meld. 20, På rett vei står det, «forskning viser at et godt og inkluderende læringsmiljø bidrar til både faglig læring og sosial trivsel på skolen. Det tas sikte på å opprette et nasjonalt senter for ernæring, fysisk aktivitet og helse i barnehager og skole for å bidra til økt trivsel og økt konsentrasjon for å styrke læringsevnen». Vi ønsker å bringe inn erfaringene fra prosjekt Skolemåltid i Nord-Trøndelag som et eksempel i denne debatten.

Regjeringen har som mål at barn og unge skal ha gode kostholdsvaner. Tilrettelegging for gode måltider og et sunt mat- og drikketilbud på skolen vil bidra til at barn og unge får gode muligheter til å etablere et helsefremmende og godt kosthold som de tar med seg videre i livet. Helsedirektoratet skal undersøke matvaner og rutiner for barn i grunnskolen. Resultatene skal foreligge mot slutten av året.

St. melding 9, Landbruks og matpolitikken, «Velkommen til bords» peker på sammenhengen mellom trygg mat, sunn mat og kosthold og viser til at regjeringen vil bidra til matglede og styrke kunnskap om og interesse for mat, matkvalitet, matlaging og helse hos barn og unge.

Det er opp til politikerne på lokalt og sentralt nivå om innføring av skolemåltidet blir en realitet. Rapporten som TFoU legger fram inneholder ansatte, foresatte og ikke minst elevenes erfaringer og meninger om innføring av og organisering av skolemåltidet. De har også en stemme i debatten som vi skal lytte til.

Det er et viktig arbeid som er gjort ved de fire skolene i Nord-Trøndelag og som gir grunnlag for den videre diskusjonen om organisering, innhold og gjennomføring av måltidet i skolen.

Og til sist: 832 elever i Nord-Trøndelag har fått et tilbud om variert og næringsrik kost gjennom dette forsøket. Elevene sier at det er viktig at maten er god og at skolemåltidet har bidratt til økt trivsel i deres skolehverdag.

Velbekomme!

Margareth Halle, rådgiver Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Marit Moe, spesialrådgiver KS i Nord-Trøndelag